

Specjalny konkurs Polsko-Niemieckiej Fundacji na rzecz Nauki:

Kultura pamięci: media – koniunktury. Polska i Niemcy po 1989 r.

Od przełomu lat 1989/90, w Polsce i w Niemczech nastąpiła prawdziwa eksplozja pamięci i upamiętnień. Ta „nowa” pamięć skierowana była na własny kraj, ale także na stosunki bilateralne (także te między PRL i NRD). W rezultacie, z jednej strony osiągnięto znakomite wyniki współpracy polskiej i niemieckiej historiografii (np. w zakrojonym na szeroką skalę projekcie „Polsko-niemieckie miejsca pamięci”). Z drugiej zaś, bieżące konflikty historyczno-polityczne (np. o planowane od 1999 roku „Centrum przeciwko Wypędzeniom”) prowadziły niekiedy do poważnych napięć w stosunkach polsko-niemieckich.

W ramach tego specjalnego konkursu, Polsko-Niemiecka Fundacja na rzecz Nauki finansuje empiryczne i teoretyczne badania nad rolą kultur(y) pamięci w aktualnych stosunkach polsko-niemieckich. Przedmiotem badań mogą być na przykład problemy związane z tzw. „boomem muzealnym”, który obserwujemy co najmniej od chwili otwarcia Muzeum Powstania Warszawskiego w 2004 roku i związane z tym kontrowersje, głównie wewnętrzspołeczne. Gdzie w kulturze pamięci tkwią deficyty w postrzeganiu sąsiadów? Czego uczą nas całkiem odmienne dyskusje prowadzone w obu krajach na temat planowanej budowy „Miejsca Pamięci Polaków” w Berlinie?

Dlaczego istnieje tak duży rozdźwięk między stanem wiedzy społeczeństwa a wynikami badań historycznych, np. na temat niemieckiej polityki okupacyjnej w czasie II wojny światowej w krajach Europy Środkowej, Wschodniej i Południowej, a zwłaszcza w Polsce? Z jakimi deficytami mamy tu do czynienia i jakie są ich konsekwencje? Jakie czynniki i, przede wszystkim, jakie media kształtują dzisiejszy obraz historii młodych ludzi mieszkających w Polsce i w Niemczech? Jak młodzi wyznawcy islamu w Niemczech postrzegają Shoah? Co dzisiaj w obu społeczeństwach decyduje o tym, w jaki sposób postrzegana jest własna komunistyczna przeszłość lub rola Związku Radzieckiego / Rosji w stosunkach polsko-niemieckich?

Znaczenie przedstawicieli polityki, mediów i społeczeństwa obywatelskiego oraz rola ich wzajemnego oddziaływania w kształtowaniu odpowiednich kultur pamięci jest w tych badaniach równie interesująca, jak pytanie o to, jakie okresy obejmują (w tym przed 1989 rokiem) oraz czy i w jakim stopniu kultury pamięci zmieniły się po 1989/90 roku.